C/2026/19

16.1.2026

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Podpora udržitelného růstu a kvalitních pracovních míst v rámci Euromedu: rozvoj podnikání a využití potenciálu žen a mladých lidí

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2026/19)

Zpravodajka: **Milena ANGELOVA**

Spoluzpravodaj: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Poradci	Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (pro zpravodajku za skupinu I) Ioannis GRIGORIADIS (pro spoluzpravodaje za skupinu III)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	27. 2. 2025
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Žádost o vypracování stanoviska	
Právní základ	
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	9. 7. 2025
Přijato na plenárním zasedání	18. 9. 2025
Plenární zasedání č.	599
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	87/0/5

1. Závěry a doporučení

1.1 Cílem tohoto stanoviska EHSV z vlastní iniciativy je zmapovat možné způsoby podpory podnikání a vytváření kvalitních pracovních míst ve středomořském regionu a věnovat při tom zvláštní pozornost využití a posílení potenciálu žen a mladých lidí. Záměrem je přispět k vypracování dlouho očekávaného Paktu pro Středomoří ([1]) a podpořit inkluzivnější a odolnější růst a celkovou prosperitu v celém tomto regionu.

1.2 V mnoha částech tohoto regionu tradiční genderové role a společenské normy stále omezují ekonomické a sociální zapojení žen. EHSV považuje za nezbytné identifikovat a odstranit strukturální, genderově podmíněné překážky ve vzdělávání, na trhu práce a v podnikání. EHSV rovněž požaduje, aby se zvyšovalo povědomí o výhodách rozmanitosti a genderové rovnosti v hospodářství a společnosti, a to s využitím osobností, jež mohou být vzorem pro ostatní, a pomocí informování o úspěších žen v podnikání a ve vedoucích pozicích.

1.3 EHSV zdůrazňuje, že mladí lidé by se mohli stát jedním z nejcennějších aktiv zemí Blízkého východu a severní Afriky. Aby mohli využít svůj potenciál, potřebují přístup ke vzdělávání a příležitosti k rozvoji dovedností (včetně solidních dovedností podnikatelských a občanských) od základního vzdělání až po odbornou přípravu a vysokoškolské vzdělávání. Je třeba více investovat do mobility mládeže a výměnných programů pro studenty, a to i prostřednictvím účinné spolupráce vysokých škol a s co nejširší účastí partnerských zemí zapojených do partnerství Euromed.

([1]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Nový Pakt pro Středomoří (průzkumné stanovisko) (Úř. věst. C, C/2026/28, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/28/oj).

1.4 Je třeba podporovat dívky a ženy ve studiu přírodovědných, technických, inženýrských a matematických oborů (obory STEM) a jejich nábor na kvalitní pracovní místa v této oblasti. Digitální dovednosti a finanční gramotnost jsou též podmínkou, mají-li mít lepší příležitosti k podnikání a obsazování vedoucích pozic. EHSV se rovněž domnívá, že pro překonání regionálních rozdílů a zeměpisné izolace je důležité využívat online a mobilní učení, aby byl osobám ve vzdálených regionech umožněn rovný přístup ke vzdělávání a odborné přípravě.

1.5 Mají-li mít mladí lidé v tomto regionu slibné vyhlídky do budoucna, je nezbytné zlepšit jejich pracovní příležitosti a podmínky a dát jim možnosti, jak se zapojit do společnosti a ovlivnit její fungování. EHSV rovněž považuje za zásadní zlepšit kvalitu pracovních podmínek pro ženy, mimo jiné předcházením diskriminaci a obtěžování. Kromě toho je nezbytné uvolnit jejich potenciál pro vedení v politice, podnikání a občanské společnosti.

1.6 EHSV zdůrazňuje, že je naléhavě nutné poskytnout ženám a mladým lidem všechny možnosti podnikání. To vyžaduje příznivé podmínky pro podnikání a řádný přístup k financím, přístup k elektroenergetické a digitální infrastruktuře, půdě, vodě a dalším přírodním zdrojům a zákonem umožněné a zajištěné vlastnictví. Rovněž je třeba zajistit možnosti navazování kontaktů a spolupráce, včetně přístupu k inovačním ekosystémům a podnikatelským centrům.

1.7 EHSV zdůrazňuje význam právního státu s tím, že právní jistota a předvídatelnost jsou zásadní pro jakékoli podnikání v jakékoli zemi. Je třeba zásadně zapracovat na protikorupčních opatřeních a provádění mezinárodních úmluv o práci a lidských právech.

1.8 Kromě nových podnikatelů potřebují příznivé provozní prostředí i zavedené mikropodniky a malé a střední podniky ([2]). EHSV zdůrazňuje, že ústřední úlohu při podpoře růstu a úspěchu těchto podniků ve středomořském regionu hrají příznivé investiční podmínky a nové obchodní příležitosti, které by umožňovaly oslovit širší trhy. Aby mohly mikropodniky a malé a střední podniky využívat podpůrných opatření, musí být vyvedeny z „šedého“, neformálního sektoru a zaregistrovány jako součást formální ekonomiky.

1.9 EHSV dále upozorňuje na konkrétní oblasti s rostoucím podnikatelským potenciálem, které by měly být posouzeny a podporovány v rámci středomořských partnerství. Patří mezi ně například udržitelné zemědělství a cestovní ruch, výroba energie z obnovitelných zdrojů, pokročilé řízení vodních zdrojů a zásobování vodou a rozvoj digitální ekonomiky, jakož i kreativní odvětví, tradiční řemesla a svobodná povolání.

1.10 EHSV zdůrazňuje význam projektů podporujících propojení trhů v celém Středomoří včetně propojení energetických trhů a distribučních soustav. Proto je žádoucí pokročit v realizaci všech projektů, které přispívají k plnění tohoto cíle.

2. **Oblast působnosti a cíle**

2.1 Středomořský region má jednu z nejvyšších měr nezaměstnanosti na světě. Nedávné složité, mnohonásobné a vzájemně se ovlivňující krize situaci ještě zhoršily, zejména u nejzranitelnějších skupin, jako jsou mladí lidé, ženy, migranti a osoby se zdravotním postižením. Cílem tohoto stanoviska EHSV z vlastní iniciativy je v návaznosti na předchozí práci EHSV ([3]) zmapovat možné způsoby, jak podpořit tvorbu pracovních míst, podnikatelského ducha a rozvoj mikropodniků a malých a středních podniků v tomto regionu. Zvláštní pozornost věnuje potřebě využití potenciálu žen a mladých lidí, jimž je též třeba nabídnout příležitosti k podnikání, kvalitní pracovní místa a důstojnou práci.

([2]) Úř. věst. C 486, 21.12.2022, s. 1.

([3]) Úř. věst. C, C/2025/769, 11.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/769/oj?locale=cs; Úř. věst. C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj; Úř. věst. C, C/2025/1189, 21.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1189/oj?locale=cs; Úř. věst. C, C/2024/877, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/877/oj?locale=cs; Úř. věst. C 100, 16.3.2023, s. 68, stanovisko EHSV Výzva k vypracování modré dohody pro EU; Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 18; Úř. věst. C 443, 22.11.2022, s. 63.

2.2 Doporučení uvedená v tomto stanovisku přispívají k Paktu pro Středomoří, a EHSV proto očekává navázání pevnějších, konkrétních středomořských partnerství v řadě oblastí společného zájmu vymezených Evropskou komisí ([4]). Stanovisko se týká především oblastí udržitelných investic, hospodářské stability a vytváření pracovních míst, ale souvisí také s energetikou, udržitelným hospodařením se zdroji, konektivitou, bezpečností, migrací a mobilitou. Kromě toho je styčným bodem s prací Unie pro Středomoří (UfM), Nadace Anny Lindhové (ALF) ([5]) a dalších regionálních organizací, které realizují konkrétní projekty a iniciativy zaměřené na rozvoj podnikání, vytváření pracovních příležitostí a zlepšování uplatnitelnosti osob v tomto regionu na trhu práce.

3. **Obecné připomínky**

3.1 Odolné a prosperující podniky jsou klíčové pro vytváření udržitelného růstu a kvalitních pracovních míst. To platí pro všechny regiony, avšak pro regiony s nízkou konektivitou, vysokou nezaměstnaností, nižším příjmem na hlavu a nižší hospodářskou výkonností je podpora podnikání o to důležitější. Podnikání vytváří ekonomickou aktivitu a blahobyt pro lidi i celé regiony. Je také klíčovým prostředkem, jak zaměstnat sebe sama i vytvářet pracovní místa pro další osoby.

3.2 Předpoklady pro podnikání jsou v zásadě všude stejné. Materiální základ pro úspěšné podnikání vytváří přístup k široké škále zdrojů a k trhům s produkty – ať už se jedná o zboží nebo služby. Kromě toho je nezbytně nutné zajistit odpovídající kompetence a dovednosti i celkové společenské klima, které by bylo příznivé pro podnikání. Základními vlastnostmi samotných podnikatelů jsou dále kreativita a odvaha riskovat. Významnou úlohu z hlediska rozvoje zdravého a odolného podnikání hraje rovněž kvalita institucionálního rámce, neboť posiluje příznivé provozní prostředí a spravedlivou hospodářskou soutěž.

3.3 Obecně musí být ve všech středomořských zemích inkluzivní společnost založená na liberální demokracii, právním státě a procesech občanského a sociálního dialogu, a to ve prospěch podniků, pracovníků a všech obyvatel, zejména žen, mladých lidí a osob se zdravotním postižením. EHSV je si vědom výzev, které je stále třeba překonat, včetně pokračujících konfliktů mezi státy a občanských válek, značných migračních toků a tlaků vyvolaných změnou klimatu, a kromě toho též nedostatků v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, podmínek na trhu práce, přístupu k základním službám, financím a dalším zdrojům a nedostatečných obecných investičních a obchodních podmínek nezbytných pro inkluzivní a udržitelný růst.

3.4 Ženy a mladí lidé, a zejména ti nejzranitelnější (jako jsou osoby se zdravotním postižením), se navíc potýkají s většími překážkami, které vyplývají z kombinace kulturních, ekonomických a systémových faktorů. Jejich dovednosti nejsou dostatečně využívány, přitom tyto skupiny mají značný potenciál přispět ekonomice a společnosti.

3.5 Rozsah výzvy týkající se mladých lidí dokládá skutečnost, že v regionu Blízkého východu a severní Afriky vstoupí do roku 2050 na trh práce více než 300 milionů mladých lidí. Proto je nesmírně důležité, aby mladí lidé měli příležitosti ke kvalitnímu zaměstnání a naplnění vlastních podnikatelských ambicí, což posílí jejich ekonomickou nezávislost. Pomůže to též chránit jejich právo setrvat a přispěje k sociální stabilitě a udržitelnému růstu v regionu.

3.6 Překlenutí propasti mezi ženami a muži by mohlo výrazně zvýšit hospodářský růst v tomto regionu. Evropa i region Blízkého východu a severní Afriky jsou pod celosvětovým průměrem žen, které mají vlastní podnik, jenž činí 6,2 % (v Evropě to je 5,3 % a v regionu Blízkého východu a severní Afriky 4,5 %). Na druhé straně nutno uvést, že ženy zakládají významný podíl startupů ve Středomoří.

([4]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2025_en.

([5]) https://ufmsecretariat.org/, https://alf.website/en/ – EHSV má s oběma organizacemi uzavřena memoranda o porozumění.

3.7 Uvolnění plného potenciálu žen i mladých lidí na trhu práce by nejenže bylo přínosné pro jednotlivce a zvýšilo jejich účast na ekonomice, ale také by to přispělo k posílení sociálních struktur a podpořilo inkluzivnější a odolnější hospodářský růst v celém regionu, stimulovalo tvorbu kvalitních pracovních míst a zvýšilo celkovou prosperitu.

3.8 Posílení ekonomiky tohoto regionu vyžaduje také posílení obchodu, zejména s ohledem na nedávnou změnu podoby světového obchodu ([6]). Rozložení obchodních toků v evropsko-středomořském regionu ukazuje, že 90 % se uskutečňuje v rámci EU, zatímco mezi jižními středomořskými sousedy probíhá pouze 1 % obchodních toků. Obchodní toky mezi severem a jihem jsou také mnohem nižší, než je jejich potenciál, přestože Středomoří bylo po tisíciletí centrem světového obchodu. Dlouho se zanedbávaly investice do koridorů a spojovacích bodů mezi středomořskými státy.

3.9 Podpora podnikání a vytváření kvalitních pracovních míst ve Středomoří (se zvláštním zaměřením na potřeby a potenciál žen a mladých lidí) poskytuje EU příležitost k výhodným partnerstvím s jejími jižními sousedy v několika oblastech.

3.10 Při budování partnerství je nutné zohlednit odlišné a specifické rysy každé země v regionu a následně přijmout přístup přizpůsobený místním podmínkám a potřebám.

4. **Opatření potřebná k překonání hlavních výzev**

4.1 ***Řešení kulturního vnímání***

4.1.1 Navzdory rostoucímu protichůdnému trendu mohou tradiční genderové role a společenské normy v mnoha částech Středomoří stále omezovat ekonomické zapojení žen. Kulturní očekávání často přisuzují ženám hlavní odpovědnost za péči o děti a domácnost, což omezuje jejich možnosti vzdělávání, kariérního růstu a vzestupné sociální mobility. V některých zemích nemohou ženy spravovat své věci, např. samostatně hospodařit s financemi či cestovat za prací, a nemohou si na své jméno zapsat majetek.

4.1.2 Kromě toho se ženy často potýkají s genderovými předsudky, stereotypy a tzv. „skleněnými stropy“ při přijímání do zaměstnání, kariérním postupu a odměňování. Tato diskriminace jim může bránit v přístupu na vedoucí pozice a do vysoce placených odvětví. Strach z obtěžování a diskriminace na pracovišti může v některých zemích odrazovat ženy od výkonu určitých povolání nebo práce v určitých odvětvích, což vede k nižší míře účasti, nižším odměnám a nižší spokojenosti s prací. Je tedy třeba aktivně podporovat interní programy pro dosažení bezpečných a nediskriminačních pracovišť.

4.1.3 I když je obtížné a časově náročné dosáhnout změny kulturních norem a postojů společnosti, je nezbytné zvyšovat povědomí o výhodách rozmanitosti a genderové rovnosti v hospodářství a společnosti. Je třeba více zviditelnit podnikatelky a aktivněji komunikovat o jejich úspěších jak v tradičních médiích, tak na digitálních platformách, a to i prostřednictvím influencerů na sociálních sítích a také zapojením mužů do prosazování genderové rovnosti v podnikání.

4.1.4 Současně je důležité identifikovat strukturální překážky související s genderem v oblasti vzdělávání, trhu práce, podnikání a rozhodování, a zkoumat možnosti, jak je odstranit.

4.2 ***Snižování rozdílů ve vzdělání a dovednostech***

4.2.1 V zájmu překonání překážek souvisejících s dovednostmi a kompetencemi je nezbytné zajistit, aby dívky a ženy měly stejný přístup ke vzdělání a různým vzdělávacím příležitostem jako chlapci a muži, od základního vzdělání až po odbornou přípravu a vysokoškolské vzdělání, což přispěje k jejich lepším pracovním vyhlídkám. K posílení tohoto cíle by měly být podporovány vzory s dobrým postavením v regionálních komunitách.

([6]) Po zavedení drastických protekcionistických cel, která 2. dubna 2025 vyhlásil americký prezident Donald Trump.

4.2.2 V některých regionech, zejména ve venkovských nebo nedostatečně obsluhovaných oblastech, mohou mít lidé horší přístup ke kvalitnímu vzdělání a odborné přípravě, což omezuje jejich uplatnitelnost na trhu práce. Je třeba plně využívat digitální nástroje a platformy, aby byl lidem ve vzdálených regionech umožněn přístup ke vzdělávání, odborné přípravě a fórům pro interakci, a to s náležitým ohledem na jazyky užívané v těchto oblastech. Využívání online a mobilního učení vyžaduje kvalitní digitální připojení, z čehož plyne význam digitální a elektroenergetické infrastruktury, jako je cenově dostupný přístup k internetu a digitálním zařízením, a to i pro ty nejzranitelnější.

4.2.3 Mezi dovednostmi, které se vyučují ve školách a na univerzitách, a dovednostmi potřebnými na trhu práce je často nesoulad. Tento nesoulad se může týkat zejména žen a mladých lidí, kteří mají méně příležitostí zapojit se do programů na rozvoj dovedností, stáží nebo učňovské přípravy. Proto je třeba více investovat do mobility mládeže a výměnných programů pro studenty, aby se posílil osobní rozvoj mladých lidí a jejich odborné kompetence a dovednosti. Efektivní spolupráce vysokých škol s maximální možnou účastí partnerských zemí z regionu Euromed po vzoru programu Erasmus by mohla zlepšit nejen možnosti vzdělávání, ale také možnosti podnikatelských partnerství a zároveň zabránit odlivu mozků.

4.2.4 Mladé ženy jsou velmi málo zastoupeny v oborech STEM, které mají zásadní význam pro budoucí trh práce. To omezuje jejich přístup k příležitostem s vysokým růstem a vysokým příjmem. Je proto důležité podporovat dívky a ženy ve studiu oborů STEM a v seznamování se s umělou inteligencí a dalšími pokročilými digitálními technologiemi a nástroji. Rozvoj dobré finanční a ekonomické gramotnosti jim navíc pomůže získat lepší schopnosti pro podnikání a vedoucí pozice. Ke kreativitě a inovacím by mohlo dále přispět spojení vědy a umění. Tím by se podpořilo podnikání žen i mužů.

4.2.5 Zvláštní pozornost je třeba věnovat poskytování znalostí a dovedností potřebných při digitální a ekologické transformaci, a to od základních dovedností potřebných v každodenním životě až po vyšší kompetence a odborné znalosti na nejvyšší úrovni. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že mladí lidé nejsou jen cílem vzdělávání, ale mohou také hodně nabídnout, pokud jde o digitální dovednosti a environmentální postupy.

4.2.6 Mladí lidé by se mohli stát jedním z nejcennějších aktiv zemí Blízkého východu a severní Afriky za předpokladu, že jim bude poskytnuta možnost vzdělávání a rozvoje dovedností. Mladí lidé by měli získat obecné občanské dovednosti, které jim umožní ovlivňovat společnost a podílet se na jejím chodu všemi možnými způsoby, včetně zapojení do organizací občanské společnosti, sociálních partnerství, organizací zainteresovaných stran, podpůrných struktur atd. Je to nutné i z hlediska přípravy na budoucnost, neboť mladí lidé jsou lídry budoucnosti a musí být aktivními účastníky tvorby politik a rozhodování.

4.2.7 Kromě toho by jim měly být poskytnuty podnikatelské a manažerské dovednosti s ohledem na to, že tyto dovednosti jsou užitečné nejen pro podnikatele, ale i v každodenním životě. Pro mladé lidi jsou obzvláště důležité vzory, které je třeba zapojit do aktivit vzdělávání a odborné přípravy. Zásadní je podíl organizací občanské společnosti na neformálním vzdělávání, kde pomáhají překonat rozdíly spojené s tradičními vzdělávacími systémy a poskytují přístupné, inkluzivní a komunitní vzdělávací příležitosti.

4.3 *Zlepšování podmínek na trhu práce*

4.3.1 Středomoří se potýká s neúměrně vysokou mírou nezaměstnanosti, zejména u žen a mladých lidí. Důvodem jsou ekonomické problémy, demografický tlak, pomalý hospodářský růst a někdy i nesoulad mezi dovednostmi uchazečů o zaměstnání a potřebami trhu práce. Vysoký podíl nehlášené práce zase zhoršuje pracovní podmínky a sociální ochranu. Zejména mladí lidé jsou častěji zaměstnáni na dočasných nebo neformálních pracovních místech, což znamená nízkou mzdu, omezené výhody a malou jistotu zaměstnání.

4.3.2 Mladí lidé očekávají náležité životní podmínky a vyhlídky na pozitivní budoucnost, co se týče profesí a zaměstnání, a na oplátku mohou přispívat k pozitivnímu rozvoji a odolnosti svých zemí, komunit a regionů. Často bývají iniciátory změn a hnací silou hospodářského, společenského a environmentálního pokroku. Navíc jsou schopni a ochotni navrhovat inovativní řešení a vytvářet přeshraniční sítě. Proto je nezbytné zaměřit se intenzivně na to, aby jim byly poskytnuty smysluplné pracovní příležitosti a dobré a respektující pracovní podmínky, které je budou motivovat k setrvání.

4.3.3 Ekonomické příležitosti jsou zvláště omezené ve venkovských oblastech, kde je málo formálních, kvalitních pracovních míst a většina zaměstnanosti je soustředěna v zemědělství nebo malých podnicích. V některých oblastech může být i nedostatek spolehlivých údajů o obyvatelstvu. V regionech, kde je nedostatečná infrastruktura veřejného zdravotnictví, může mít omezený přístup ke zdravotní péči navíc vliv na práceschopnost a celkovou produktivitu lidí, přičemž výraznější dopad lze pozorovat u žen, mladých lidí a osob se zdravotním postižením.

4.3.4 Ženy mohou být také zranitelnější vůči nebezpečným pracovním podmínkám, zejména v některých odvětvích. Obavy o osobní bezpečnost a zdraví mohou ženy odradit od vstupu do zaměstnání nebo od setrvání v něm. Je proto nezbytné zlepšit situaci, pokud jde o důstojnou práci a zavést interní programy pro vytvoření kvalitních pracovních podmínek pro ženy, jejichž součástí by byla i prevence diskriminace, obtěžování a špatného zacházení jakéhokoli druhu a současně efektivní prosazování mezinárodních úmluv o pracovních a lidských právech.

4.3.5 Ve vedoucích funkcích a na pozicích s rozhodovacími pravomocemi je obecně značný nedostatek žen, osob se zdravotním postižením a mladých lidí. To může přispívat k politikám a postupům, které dále reprodukují předsudky a nedostatečné zastoupení. Je proto zásadní uvolnit potenciál různých lidí tím, že budou nastoleny příznivější podmínky pro jejich vstup do vedoucích pozic v politice, podnikání a třetím sektoru, a tím také vytvořit podnětné vzory, které se budou aktivně podílet na programech zvyšování povědomí.

4.3.6 Zvláštní pozornost by měla být věnována prosazování rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem žen, například co se týče přístupu k cenově dostupné péči o děti a seniory, vzhledem k tomu, že ženy se těchto úkolů ujímají častěji a bývají zatíženy povinnostmi v domácnosti, což může omezovat jejich pracovní možnosti a kariérní růst.

4.4 *Odstraňování překážek podnikání a usnadňování růstu podniků*

4.4.1 Problémy s podnikáním pramení z různých druhů překážek, mezi něž patří i ztížený přístup k financím a nedostatek podpůrných struktur. Problémy způsobuje také slabé prosazování zásad právního státu, protože právní jistota provozního prostředí je pro podnikání klíčová. Korupce zase narušuje hospodářskou soutěž a odrazuje od obchodu. Kromě toho existují regulační a byrokratické překážky, protože orientace v předpisech týkajících se podnikání je náročná, zejména pro ty, kteří začínají podnikat nebo se potýkají s jazykovými bariérami. Příznivější prostředí k podnikání si žádá zjednodušení regulačního rámce se zaměřením na podnikatele a dle potřeby též jasné pokyny k provádění, aniž by tím však došlo k oslabení sociálních a environmentálních standardů.

4.4.2 Ženy a mladí podnikatelé čelí specifickým obtížím v přístupu k financování a finančním zdrojům, které jsou klíčovým předpokladem pro založení a provozování podniku. Finanční instituce mohou mít předsudky nebo představy, kvůli kterým se zdráhají půjčovat ženám nebo mladším majitelům podniků, kteří jsou vnímáni jako „rizikovější“ nebo „nevhodní“ klienti. Starší ženy mohou narazit též na omezení související s věkem. V odvětví zemědělství působí několik andělských investorek, které podporují startupy založené ženami.

4.4.3 Nutností je rovněž přístup k elektroenergetické a digitální infrastruktuře a k půdě, vodě a dalším přírodním zdrojům, které však nemusí být vždy dostupné nebo přístup k nim nemusí být cenově přijatelný. Nemožnost vlastnit půdu a nedostatek čisté vody jsou pro ženy vážnými překážkami, které jim brání aktivně působit v zemědělství. Celkovým předpokladem pro podnikání je zákonem umožněné a zajištěné vlastnictví.

4.4.4 Je také zapotřebí mentorství, příležitostí k navazování kontaktů a vzdělávacích programů určených speciálně pro mladé podnikatele, podnikatelky všech věkových kategorií a podnikatele se zdravotním postižením. Zásadní úlohu při poskytování pomoci a podpory podnikatelkám ve všech středomořských zemích hrají organizace podnikatelek ([7]). V několika zemích existují také sdružení mladých podnikatelů.

4.4.5 Na všech úrovních od místní po mezinárodní je v nejrůznějších odvětvích zřetelně zapotřebí posilovat a podporovat navazování kontaktů, přičemž zvláštní pozornost zasluhují regionální sítě. Kromě obecného navazování kontaktů včetně účasti na konferencích a podnikatelských akcích potřebují ženy a mladí podnikatelé příležitosti ke konkrétní spolupráci s jinými podnikateli a podniky. Vzhledem k tomu, že pro inovace a rozvoj podnikání je nezbytná intenzivní interakce a spolupráce, je důležité poskytovat tvůrčí prostory a podporovat inkluzivní přístup k podnikatelským centrům a inovačním a podnikatelským ekosystémům.

([7]) www.afaemme.org.

4.4.6 Jedním ze způsobů, jak se mladí lidé mohou zapojit do hospodářského a společenského rozvoje na místní úrovni, a to i ve venkovských oblastech, je podnikání v sociální ekonomice. Zásadní význam má podpora iniciativ zdola nahoru, jako jsou energetická společenství. Zvláště důležitá je při prosazování sociálních a environmentálních cílů. Může také mladým lidem poskytnout znalosti a dovednosti, které mohou být užitečné v mnoha dalších souvislostech.

4.4.7 Vedle nových podnikatelů potřebují podpůrné podmínky i zavedené podniky. Mnoho mikropodniků a malých a středních podniků usiluje o zlepšení své výkonnosti rozvojem a rozšiřováním své činnosti. Za tímto účelem potřebují podporu pro budování kapacit v oblasti digitální ekonomiky, která je dnes nedílnou součástí každého podniku. Ústřední roli hrají také příznivé investiční podmínky a nové obchodní příležitosti k dosažení širších trhů, mimo jiné prostřednictvím podpory propojení sever-jih. Důležitými nástroji, které pomáhají těmto podnikům v regionu Euromed uspět, jsou projekty partnerství, jako je EBSOMED, a projekty v rámci strategie Global Gateway ([8]).

5. **Konkrétní oblasti pro podnikání a partnerství**

5.1 Řadu příležitostí pro podnikání a vytváření kvalitních pracovních míst ve středomořském regionu může nabídnout ekologická transformace, přičemž produkty a služby mohou být rovněž určeny k použití v EU. Mezi tyto příležitosti patří například výroba energie z obnovitelných zdrojů. Výroba solární energie nebo vodíku spolu se souvisejícími energetickými sítěmi jsou oblasti, v nichž by společné projekty mohly v dlouhodobém horizontu přinést značné výhody pro celý region.

5.2 Velké možnosti spolupráce v celém Středomoří dále nabízí modrá diplomacie, udržitelné hospodaření s vodou a rozvoj zásobování vodou a infrastruktury v této oblasti, včetně odsolování vody.

5.3 Taktéž aspekty udržitelnosti mohou otevřít nové perspektivy pro podnikání v tradičních odvětvích, jako je zemědělství, a také v cestovním ruchu, pokud jde o dopravu, ubytování a stravování. Může také vzniknout nová poptávka po výrobě a dodávkách řemeslných a tradičních výrobků.

5.4 Různé podnikatelské příležitosti poskytuje digitální transformace, a to zejména pro startupy v oblasti technologií. Digitální technologie musí ve své činnosti začít používat všechny podniky. Překotný rozvoj AI přináší hluboké změny v řadě odvětví a nutí všechny organizace vytěžit co nejdříve maximum z těchto příležitostí a současně řídit změny, které to s sebou nese. K usnadnění podnikatelské spolupráce v digitální ekonomice je třeba posílit kvalitní digitální propojení, poskytnout přístup k podnikatelským centrům a napomoci plynulé mobilitě osob v celém regionu.

5.5 Dalším příkladem, který lze považovat za klíčový při podpoře příležitostí v oblasti podnikání a zaměstnání pro mladé lidi a ženy ve Středomoří, jsou kreativní odvětví, jako je hudba, kinematografie a design. Kreativní odvětví navíc hrají důležitou úlohu jako podporovatelé mezikulturního porozumění a hybatelé inovací.

Důraz by měl být kladen také na svobodná povolání, od lékařských po právnické, sociální, finanční a technické profese. Tyto profese úzce souvisejí s bezpečností a kvalitou života lidí, a hrají tak klíčovou úlohu v rozvoji společnosti. Mladým lidem mohou poskytnout smysluplné pracovní a životní perspektivy a ženám dobrou rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem.

V Bruselu dne 18. září 2025.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([8]) https://www.ebsomed.eu/.